

DE MAANGESTALTEN III (1942)/PAUL DELVAUX

EEN MYSTERIEUZE EN DROMERIGE WERELD

H. HAYEN

PAUL

© FOUNDATION PAUL DELVAUX, STEDSBAUD BELGIË

FUBIA PRESS - H. HAVENNE

DELVAUX

«Mega-tentoonstelling» wordt de volgende jaren hét sleutelwoord in de wandelgangen van de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België (Brussel). P. Delvaux beet op 21 maart 11. de spits af, René Magritte en James Ensor volgen. Waarom Paul Delvaux eerst? Als hij nog zou leven zou hij dit jaar zijn honderdste verjaardag vieren. Niets te vroeg eigenlijk voor een «volledige» overzichtstentoonstelling van deze ere-stationschef van het station Louvain-La-Neuve. 120 schilderijen en

130 werken op papier uit binnen- en buitenland leggen samen met archiefdocumenten (brieven, foto's en souvenirs) een verband tussen het werk en de denkwereld van deze kunstenaar.

PAUL DELVAUX

Paul Delvaux werd op 23 september 1897 in Antheit geboren als zoon van een strafpleiter. De oorlog belette hem om zoals zijn vader rechten te studeren. De universiteiten waren immers gesloten. Zijn eerste artistieke passie bleek muziek te zijn. Hij leerde zelfs niet

onverdienstelijk pianospelen. Maar het was de schilder Franz Courtnes die hem de weg naar de schildersezel wees en hem adviseerde om les te volgen aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten van Brussel. Hier werd zijn interesse gewekt voor antieke motieven, grote formaten en een matte schildertechniek. Hij heeft zijn schilderspalet nooit meer los gelaten. Paul Delvaux overleed op 21 juli 1994 in Veurne

EEN KUNSTENAAR ZOEKT ZIJN WEG

In de jaren 20 ontdekt hij het «expressionisme» van de

Latemse school, in het bijzonder Permeke en Gustave de Smet. Hij zoekt naar een bepaalde sfeer, nl. het mysterie van stations, elektriciteitspalen, fabrieksschoorstenen, huisjes van de voorstad, Wij zouden het zijn *industriële landschap* kunnen noemen met op het voorplan steeds geïdealiseerde personages in een afwachtende houding. Maar het lukt hem niet de eenvoudige en krachtige vormen van Permeke te imiteren of de harmonie en soberheid van Gustave de Smet te evenaren. Met uitzondering van zijn «Groot

Ieder artiest is uniek en zijn werk kan niet herleid worden tot een systeem, een school of een -isme.

roze naakt (1929)» heeft Delvaux alles van zijn expressionistisch werk vernietigd. Hij heeft hier achteraf spijt over gekregen. Zijn scènes weten het anekdotisch niveau niet te overstijgen en hij kan er de «inwendige - uitwendige» dynamiek niet inleggen, geeft hij als verklaring. Misschien gaf de niet erg succesvolle tentoonstelling van zijn expressionistisch werk in het Atelier de la Grosse Tour in 1933 hierbij de doorslag. Zijn «Slapende Venus» werd er zelfs op honende kritiek onthaald.

Nochthans betekende dit schilderij, samen met het «Spitzer-museum» (1933) een keerpunt in zijn leven. Inderdaad, een bezoek in 1932 aan het Spitzer-museum (het Groot Museum van de Anatomie en Hygiene op de Brusselse Zuidkermis) was een hele openbaring voor Delvaux. Zo duikt de hier tentoongestelde mechanisch-beweegbare pop in verschillende schilderijen op en zullen skeletten tot echte Delvaux-figuren uitgroeien. In 1938 neemt hij deel aan de «Exposition internationale du Surréalisme» in Parijs. Het surrealistisch decor van Delvaux duikt eigenlijk reeds vroeg op in zijn werk. Hij schildert composities met elementen die niet bij elkaar passen, maar die zo vanzelfsprekend zijn voor het mysterie en de poëzie van Delvaux. Een eerst aanzet vinden we in «Het plein» (1933), waarop een naakte vrouw, in gedachten verzonken, midden een verlaten plein met kasseien staat en omgeven wordt door blinde voorgevels. Zijn zoektocht naar de inwendigheid van het zichtbare is begonnen en laat hem niet meer los. De «wereld» van Delvaux krijgt zijn eigen vorm, nl. de vrijheid en het besef dat de schilderkunst een eigen betekenis kan hebben en dat die betekenis enkel in het schilderij zelf bestaat. Het is onder invloed van René Magritte dat hij zich leert los te maken van een natuurgetrouwe picturale weergave.

Onder invloed van Giorgio de Chirico, die Delvaux ontdekt op de Minotaure-tentoonstelling in het Paleis voor Schone Kunsten in 1934, leert hij niet langer uit te drukken wat hij ziet, maar wat hij is. De Chirico bracht met zijn metafysische werken de poëzie in de schilderkunst. Bij hem haalt hij zijn eilanden zonder menselijke aanwezigheid, zijn

F. HAVRENE

Men stelt geen geraamte voor, maar een ander wezen, iets anders dan wat men altijd gedaan heeft. Het betekent: doen leven, de indruk van leven geven

standbeelden met lange schaduwen, die lijken te zweven tussen leven en dood, de stilte, ...

Na 1945 komt zijn talent pas echt tot bloei. Hij wordt bekend en gevierd, hij krijgt opdrachten. Zo schildert Delvaux een aantal fresco's en muurschilderingen van indrukwekkende afmetingen zoals in het kersaal van Oostende (1952), de universiteit van Luik (1960), het casino te Chaudfontaine (1974) en het metrostation Beurs te Brussel (1978).

DE WERELD PAUL DELVAUX

Zijn universum staat buiten de tijd en buiten de alledaagse werkelijkheid. Starende, meestal naakte vrouwen dwalen in een dromerige toestand door een omgeving met Griekse tempels, Italiaanse paleizen, treinstations of verlaten pleinen. Menselijke skeletten zijn verward in dagelijkse activiteiten die meestal zijn voorbehouden voor de levenden. In zichzelf gekeerde mannen met bolhoed of versies van Jules Verne's professor Lidenbrock wandelen ongestoord door deze vreemde wereld. Delvaux zet zijn figuren in scene en creëert zo een sfeer. Van alle figuren is de vrouw de meest bepalende, maar ook trein, plein, zuilen, ... moeten gezien worden als Delvaux-figuren.

Delvaux kan niet in een «vakje» geplaatst worden. Hij is een eenling die zich niet interesseert voor het sociale of politieke leven, daarom wil hij ook niet tot een beweging of een groep horen. Zijn figuren stelt hij wel realistisch voor, maar niet zoals de surrealist Magritte, die heterogene

DE NACHTELIJKE TUIN (1942)

DE LOFZANG OP DE MELANCHOLIE (1948)

DE OPENBARE WEG (1948)

AVONDTREIN (1957)

PYGMALION (1939)

HET ENIGMA (1946)

SERENITEIT (1970)

Men mag niet vergeten dat een schilderij een schilderij blijft, en dus steeds een andere werkelijkheid is.

elementen samenvoegt omwille van het schok-effect in de voorstelling. Hij wil het inwendige van de dingen suggeren en dit voorstellen in situaties die min of meer logisch blijven en voor een deel geloofwaardige fenomenen voorstellen.

DELVAUX EN ZIJN FIGUREN

De alom tegenwoordige vrouw stelt hij voor met ingehouden, verheven bewegingen, het wordt een figuur dat deelneemt aan het theater van de schoonheid. Hij duidt haar in haar naaktheid, die tegelijk overdreven en abstract is omwille van de versieringen, het enorme lichaam, de dominantie van de borsten en van de overvloedige haardos, onbereikbaar, erotisch en museaal, een figuur die opgesloten is in een kunstmatig decor. Hij plaats zijn naakte vrouw met haar zachte huid vaak tegenover de hardheid van het ijzer van het station, de wagons en de sporen, de andere figuren waardoor hij gefascineert wordt.

Ook het geraamte speelt een rol in het werk van Delvaux, het heeft geen enkele symbolische betekenis. Zonder twijfel is het de meest dynamische figuur van allemaal. Deze geraamten zijn ook celebranten van de schoonheid, figuren die picturaal in dialoog treden met andere figuren.

TENTOONSTELLING

De tentoonstelling onderscheidt 2 luiken :
 1920-1935. Dit is de periode waarin Delvaux op zoek ging naar zijn eigen stijl en beeldtaal en keek naar het werk van Permeke, De Smet, Van de Woestyne en De Chirico.
 1935-1984. Deze periode werd uitgewerkt volgens thema : de stations, de naakten en de levende skeletten, de courtesanen, de ontmoeting, de vriendinnen, de klassieke oudheid, de eenzaamheid, de stad, ...

Paul Delvaux.
 Tot 27 juli 1997. Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België. Regentschapsstraat 3, 1000 Brussel. Van di tot en met zo van 10 tot 17 uur, op wo tot 21 uur; gesloten op maandag en op 1 mei. Inkom : 350 fr. Wetenschappelijke catalogus aan 1450 fr. Reserveren gekoppeld aan datum en tijdsblok is mogelijk via de FNAC-winkels op het telefoonnr. 070/34 46 44. Infofoon : 02/508 33 33, fax : 02/508 32 32 en internet : www.fine-arts-museum.be.

HET SKELET MET DE SCHELP (1944)